

VETERİNER HEKİMLİKTE ACUPUNCTURE

Hayrettin Antepliođlu*

Acupuncture, henüz gelişmiş ÷lkelerde dahi bilim adamlarının kafasında çok yönlü soru işaretleri taşımaktadır. Buna rağmen bugün Amerika Birleşik Devletlerinde millî ve milletlerarası bir acupuncture organizasyonu kurulmuştur. Bu örgüt konuya ilgili birçok seminer ve kısa süreli kurslar düzenlemiş ve pekçok bilimsel yayın yapmıştır.

Acupuncture'a ilgili uygulama yada prensiplerin gereği gibi anlaşılması için, hayvan türlerinde acupuncture noktalarının iyi bilinmesi gerekir. Bu konuda veteriner hekimlikte bazı hayvan türlerinde çok iyi çalışılmasına karşın, bazılarında da noksan kalınmıştır.

Acupuncture sağıtımı batı dünyasına 1970 lerde girmiştir. Bu dönemlerde açıklanan acupuncture teknikleri, alet ve araçları, teorilerinin anlaşılması yada inanılması çok yönlü güçlükler göstermektedir. Veteriner Hekimlik alanında, konuyla ilgili H. Grady Young ve Marvin, J. Cain ile internasyonal Veteriner Acupuncture Cemiyeti ve Millî Veteriner Acupuncture Birliđi (NAVA), Amerika Birleşik Devletlerinde bilimsel yayınlarda bulunmuşlardır.

Çinde, Veteriner Hekimlikte uygulanan acupuncture'un temel prensipleri THE Yİ-YANG teorisine dayanmaktadır.

Bu teori, doğal olayların izlenmesi ve gözlenmesine dayanır. YİN-YANG teorisinin esası; YİN ve YANG yekdiğerine karşılıklı olarak etkirler, böylece organizmada bir denge sağlanmış olur. birisi olmayınca ötekiside ortadan kalkar. Teoriye göre; Evren daima dinamik bir durumdadır, bu dinamizm YİN ile YANG arasında bulunan bir denge sonu oluşur. Organların karşılıklı yada bireysel reaksiyonları ve hatta aynı işlemin gerek insan ve gerekse hayvan organizmasında oluştuğu aynı yöntemlere göredir.

YİN-YANG teorisi vücuttaki organları; TS'ANG ve FU gibi kategorilere ayırır. TS'ANG organlar YİN'lerdir, FU organlarda

* Prof. Dr. A.Ü. Veteriner Fakültesi Şirurji Kürsüsü, Ankara-Türkiye

YANG lardır. Organizmada her organ ve bunların fonksiyonları dengeyi sağlamaya yönelik olarak yekdiğerine etkin şekilde fonksiyon yaparlar.

Çin Hekimliğine göre, hastalıklar bu etki durumunun bozulması sonu oluşmaktadır. Böylece Çin Hekimliği YİN ile YANG sistemi arasında bozulan dengeyi düzenlemeyi amaç edinmiştir.

YİN-YANG teorisine göre, YANG aktif, YİN ise passivdir, ama bu bölümlenmede kesinlik yoktur. Çin Veteriner Yekimliğinde altı TS'ANG ve altı FU visceral organ vardır. Herbirinin fonksiyonu spesifiktir. Genel olarak TS'ANG organlar organizmada ABSORPTION, TRANSFORMATION, ve besleyici elementlerin TRANSPORTATION'unu yaparlar; FU organlar ise bu elementlerin deplaşmasını ve excretion'unu sağlarlar.

TS'ANG organlar, KALP, PERİCARDİUM, AKCİĞER, KARACİĞER, DALAK ve BÖBREK'lerdir. FU organlar da SAFRA KESESİ, İNCE BARSAKLAR, MİĞDE, KALIN BARSAKLAR, İDRAR KESESİ ve ÜÇLÜ-YAKICI bireyleri kapsar.

YİN-YANG ve beş element teorisi Çin Fizyolojisinin en önemli bölümlerini şekillendirir. Beş element teorisinde; AĞAÇ, ATEŞ, DÜNYA, MADENLER ve SU sayılır ki, bunlar evrenin temel yapı taşları olarak alınır.

Bu beş element statik değildirler, daima dinamik durumda olup gelişme ve şekil değişimlerini içerirler.

Yaşıyan bir canlıda gelişme ve büyüme vardır, cansız materalde de şekil değişimi bahis konusu olup, buda çevre değişimiyle bağıntılıdır.

Acupuncture Hekimliğinde, diağnoz için dört bölüm dikkate alınır. Bunlar: GÖZLEM (İnspection), DİNLEME (Auscultation), SORU SORMA (Anamnesis) ile ELLE MUAYENE (Palpation) dur.

Çin Hekimliğinde, acupuncture noktaları esas bölümü kapsar bunlar, vücut yüzüne dağılmışlardır. Bu noktalara "Uyarıcı Noktalar" da denir. Çin Hekimliğine göre, bu uyarıcı noktalar visceral organlarla ilişkidedirler.

Günümüzde acupuncture; iğnelerle, kan alınarak, değişik maddelerin enjeksiyonuyla, implantasyonla, ısı ile, elektromanyetik reaksiyonlarla, dıştan basınçla yapılmaktadır. Ama bu iş için ençok acupuncture iğneleri kullanılmaktadır. Bu iğneler çok değişik tipte olup,

HAO CHEN sıcak, geniş uçlu, prizmatik, gaz salan iğne tiplerindedirler.

Acupuncture yöntemiyle sağıtım uygulamalarında hayvanın stabilizasyonu için birçok kullanılanlar; hayvanın başı biraz aşağı eğilmekle yapılan stabilisation, iki arka bacağıın stabilisation'u, travayda bir arka bacağıın tesbiti yöntemleridir.

Acupuncture sağıtımında kullanılan ilk iğneler; taş, sivri bambu kamışı, balık kemiği, demir, altın ve gümüşten yapılmışlardır. Bugün en geniş kullanım alanı bulan iğneler paslanmaz çelikten yapılan acupuncture iğneleridir.

Bu iğneler Şirurjide bilinen yöntemlerle sterilize edilirler. İğneler kullanılırken, sokulacak yere fazla basınç yapılmadan konulacak, gerekirse iğne boyundan az kısa içi boş tüp içinden dokuya yöneltilmelidir.

Günümüzdeki gelişmelere paralel olarak, aynı işlemler için acupuncture noktalarını bulan ve stimülatör denen selektrikli aparatlar da kullanılmaktadır.

Hayvanlarda sadece sağıtım için değil, fakat narkoz işlemlerinde de acupuncture yöntemi kullanılmaktadır.

Veteriner Hekimlikte özellikle Doğu Ülkelerinde kullanılan acupuncture noktaları 1608 de basılan Yuen Heng Liao Ma Chi ye göre saptanmaktadır.

Örnek olarak; SOBİN AT modeline göre, conjunctivitis, keratitis, periodik oftalmi ve thermoplegie'lerde acupuncture noktasının lokalizasyonu, gözün canthus lateralis'inin arkasında ve vena facialisin 1 tsun altında transversal olarak yer alır. Bu noktaya küçük bir iğne ile kan damarı boyunca 2-3 fen derine girilir ve kanama olur. Ön bacak lezyonları için, Chien Ching yöntemiğine göre, omuz eklemının dorsalindeki çöküntüde, Hao Chen yada sıcak bir iğne 8 fen ventral yönde batırılır, bu tür sağıtımda omuz eklemının burkulmaları, romatizma, arthritıs veya ön bacakların myositıs'i sağıtılır.

Köpeklerde; paraplegie, kuyruğun paralysis'i, prolapsus ani constipation ve diyarue gibi patolojik hallerde, S₁-S₂ nin processus spinalis'lerinde, nevrus spinales ve n. coccygeus'ta iğne 0.3-0.5 cm. derine batırılarak yapılır.

Mevcut yayınlara göre veteriner Acupuncture'un bugünkü gelişim formu için, Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'da yapılan

uygulamalar gösterilebilir. Bu arada Japonya, Kore, Fransa, Avusturya, İngiltere de de konuya yönelik geniş çalışmalar yapılmaktadır.

İlk def'a batı prensipleri içinde Çin Hekimliği Okulu, Şanghai da 1917 de kurulmuştur. Aynı yıllarda Çin Veteriner Hekimliğinde böyle bir şekillenme yoktur.

1947 de Amerika'da Tarım Okulu Kurulmuş, bunu Veteriner Hekimlik Okulu izlemiştir ki, bu okul modern Çin Veteriner Hekimliğinin gelişimine sıkı bir yaklaşım göstermiştir.

1955 te Kim Chung-Tze, Hsing Yue Ma Ching (At ve Sığırlar Üzerine Yeni Bilimsel Eser) adlı yapıtını yazmış, Çinde, Veteriner Hekimlik yönünden yazılan ilk modern terminolojik kitap şeklinde yayınlanmıştır. 1958 de Çin Tarım Akademisi ilk Çin Veteriner Hekimlik Millî Araştırma Kongre'sinde Lanchow'da düzenlenmiştir. Bu kongreye katılan 74 üyeden 37 si Çin Veterinerleri olmuştur.

Mevcut bilgilere göre halen Çinde 70 ten fazla Veteriner Hekimlik kuruluşu vardır. Bunlardan yedisinin adları şunlardır: Nanking Tarım Koleji, Nanking Tarım Tarihi Araştırma Enstitüsü, Nanking Tarım Üniversitesi, Sze-Chuen Tarım Enstitüsü, Chiang-Si Çin Veteriner Hekimlik Enstitüsü ve Kim-Su Herdsman Enstitüsüdür.

Acupuncture ile anestezi üzerinde de çalışıldığı ve birçok uygulamaların yapıldığı bilinmektedir. Acupuncture anestezisi ilk def'a at ve merkeplerde 1969 yılında uygulanmıştır. Aynı dönemde vücut ve kulaktaki acupuncture noktaları resimlendirilmiştir. Yapılan araştırmalara göre kedi, köpek ve diğer hayvanların acupuncture noktalarının aynı zamanda acupuncture anestezisine'de cevap verdiği görülmüştür.

1959-1972 yılları arasında Çin Veteriner Hekimliğince pekçok kitap yayınlanmıştır.

Giderek üzerinde çalışmaların yoğunlaştığı ACUPUNCTURE kesiminde, ümit edilrki, gelecekte Türk Veteriner Hekimlerindende konuya eğilecekler çıkacak ve aldıkları başarılı sonuçları yayınlıyarak konu üzerinde gelişim dönemine gireceklerdir.